

3. Удалих О. О. Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства : навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 292 с.
4. Статистичний щорічник України за 2010 рік / за ред. О. Г. Осауленка. – К. : Державний комітет статистики України, 2009. – 657 с.
5. Лазебник Л. Л. Інвестиційний клімат та економічна мотивація іноземного інвестування в Україні / Л. Л. Лазебник // Фінанси України. – 2010. – № 4.
6. Мельник О. О. Інвестиційний клімат в Україні // Фінанси України. – 2010. – № 8.
7. Худавердієва В. А. Стратегія залучення іноземних інвестицій в економіку України // Фінанси України. – 2010. – № 6.

Михайленко О. Характеристика инвестиционного развития Украины.

В статье определены основные направления активизации инвестиционного развития Украины, факторы, характеризующие современное состояние инвестиционной политики в Украине и структура источников финансирования инвестиционной деятельности исследовании структуры инвестиций в основной капитал по видам экономической деятельности и по странам.

Ключевые слова: *инвестиционное развитие, предприятия пищевой промышленности, инвестиционная привлекательность, инвестиционная политика.*

Mikhailenko O. Characterization of investment development in Ukraine.

The article identified key areas of investment intensification of Ukraine's development, factors that characterize the current state investment policy in Ukraine and the structure of financial sources of investment activities; study the structure of fixed investment by type of industry and by country.

Keywords: *investment development, food industry enterprises, investment attractiveness, an investment politics.*

Шульга О. А.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ОСНОВИ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Проаналізовано хід та результати ринкових перетворень в аграрному секторі економіки України. Узагальнено та систематизовано причини аграрної кризи. Зроблено висновок, що основним прорахунком при проведенні ринкових трансформацій в аграрному секторі була недооцінка його трансформаційного потенціалу.

Ключові слова: *аграрний сектор, ринкові реформи, інституції.*

Сьогодні проводиться курс на поглиблення ринкових реформ в аграрному секторі економіки України. У зв'язку з тим, що теперішній розвиток суспільства залежить від траєкторії його попереднього розвитку, існує необхідність в теоретичному аналізі і узагальненні здійснених ринкових трансформацій в аграрному секторі та визначення перспектив подальших перетворень.

Вагомий внесок у дослідження трансформаційних процесів в аграрному секторі України зробили такі вчені-економісти, як П. Гайдуцький, І. Лукінов, Ю. Лопатинський, О. Могильний, О. Онищенко, Т. Осташко, В. Радченко, П. Саблук, В. Ситник, В. Юрчишин, П. Юхименко та ін. Проте ряд питань все ж залишаються недостатньо розв'язаними.

Метою статті є визначити об'єктивні причини ринкового розвитку аграрного сектора України, проаналізувати результати ринкових трансформацій та визначити прорахунки і помилки при їх проведенні.

Проблема ринку в Радянському Союзі існувала давно. Ще в період непу в умовах становлення планового господарства мало місце поширення ринкових відносин. Але навіть тоді ці процеси по-різному відображалися у поглядах вчених-економістів того періоду. Одні з них, обстоюючи концепцію взаємодії плану і ринку, доводили необхідність використання при плануванні об'єктивних закономірностей і тенденцій розвитку ринку. Інші, навпаки, протиставляли план ринку, вважали свідомо встановлений план єдиним регулятором виробництва і розвитку. При цьому вони виходили з несумісності соціалістичного планового господарства з товарним, адже вважалося, що соціалістичне господарство повинно бути натуральним, а соціалістична економіка повинна призвести до розпаду ринкового господарства. Однак жодна з двох концепцій не заперечувала необхідності планового ведення господарства.

З ідеологічних міркувань на практиці набула поширення саме друга концепція. У результаті в економіці не відбувалося розвитку товарно-грошових відносин, і відповідно ринку. За таких умов товарно-грошові відносини знаходилися в зародковому стані (мали переважно натуральний характер), а ринковий механізм був замінений централізованим директивним плануванням.

З часом витратна економіка почала себе вичерпувати, а можливості екстенсивного розвитку звужуватися. Тоді постала необхідність проведення реформ, які були спрямовані на використання у виробництві інтенсивних факторів. Почали впроваджувати госпрозрахунок, оренду, здійснювати перехід до економічних методів управління. Але ці заходи не змінили корінним чином ситуацію, бо мали переважно формальний характер. Таким чином, виникла необхідність проведення більш радикальних реформ.

Ринкова трансформація аграрного сектора економіки України була обумовлена тим, що найбільш прийнятним розвитком для аграрного сектора є саме ринковий розвиток. Це обумовлено такими його особливостями: по-перше, наявність великої кількості продавців і покупців сільськогосподарської продукції, жоден з яких не має монопольної влади на ринку (тобто є умови для розвитку ринкової конкуренції); по-друге, продукція сільського господарства належить до приватних благ, які споживаються індивідуально кожною людиною; по-третє, умови функціонування суб'єктів господарювання аграрного сектора подібні до досконалої конкуренції; по-четверте, неоднорідна структура сільськогосподарського виробництва; по-п'яте, можливість використання різних каналів реалізації сільськогосподарської продукції.

Як відомо, в Україні реалізовувалася радикальна модель трансформації економіки з використанням методів "шокової терапії". Вона була запропонована зарубіжними радниками та МВФ і зводилася до наступних позицій: 1) усунення держави з економіки та, зокрема, від втручання держави в банківсько-фінансову діяльність; 2) прискорена приватизація; 3) відкритість економіки; 4) лібералізація цін; 5) пріоритет макроекономічної стабілізації; 6) здійснення реформ за кошти Заходу та виключно під логіку запропонованих ними перетворень. Для досягнення позитивних результатів вимагалася послідовне і швидке проведення реформ.

Як свідчить практика трансформаційних перетворень, в Україні зазначені заходи проводилися непослідовно і із різною швидкістю. Саме у цьому бачать причину тривалого трансформаційного спаду розробники ліберальної моделі. Однак, варто зазначити, що навіть за умови цілковитого виконання складових запропонованої МВФ реформи, в економіці все рівно не відбулося б прогресивних зрушень і зростання. Адаже ніяких серйозних наукових обґрунтувань і фундаментальних основ запропонований шаблон здійснення реформ для постсоціалістичних економік не мав. Ще у 1992 році у Відні в “Резолюції міжнародної конференції з реформ у Центральній і Східній Європі” було записано, що рекомендації МВФ зазнали крах, що виживають, як правило, тільки ті, хто їх порушує [4, с. 31].

Запропонована модель “ринкового шоку” базувалися на досвіді ринкової трансформації країн, в яких вже до початку реформ існувала ринкова економіка, певна ринкова інфраструктура, клас підприємців. Проте економіка була переобтяжена надмірним і не завжди ефективним державним сектором та домінуванням адміністративно-командних методів управління. Саме така модель ринкових реформ була запропонована МВФ Україні й іншим постсоціалістичним країнам, в економіці яких була відсутня (або відігравала незначну роль) приватна власність, існування ринку було формальним, не створена відповідна ринкова інфраструктура, не сформовано класу підприємців.

На відміну від України, країни Східної Європи, які вже мали певні передумови для ринкових трансформацій за ліберальною моделлю МВФ, зазнавши на початковому етапі реформ відчутних втрат, одразу почали більш зважено і осмислено підходити до порад зарубіжних радників, виходячи переважно з особливостей їх економік. Завдяки цьому вони досягли у реформуванні кращих результатів, а спад виробництва в їх країнах був відносно коротким і не таким глибоким, як в Україні.

Таким чином, хоча і порушувалася послідовність при проведенні реформ, однак кризовий стан економіки України спричинений вибором революційного варіанту проведення реформ, що передбачав повне руйнування попередньої системи. Про це свідчать і результати досліджень відомих американських і російських вчених-економістів, які заявили про неефективність з економічної і політичної точки зору “шокової терапії” та запропонували альтернативу руйнівному радикально-ліберальному реформуванню, виступаючи за поступовість в здійсненні реформ за прикладом Китаю та нових індустріальних країн Азії.

При проведенні ринкових реформ було не враховано, що найприйнятнішою моделлю прогресивного соціально-економічного розвитку є модель послідовного і планомірного сходження від нижчих до вищих шаблів розвитку з врахуванням інституціональних особливостей країни.

Ускладнювався процес реформування відсутністю в Україні чіткої стратегії ринкових перетворень в аграрному секторі, не визначеністю етапів трансформації та цілей, які мали бути досягнуті на кожному з них. Як наслідок, кожен наступний етап реформ проводився за відсутності належних економічних умов для його здійснення. Згадаймо лише здійснення різкої лібералізації цін при збереженні державної монополії, приватизацію – в умовах відсутності первісного нагромадження капіталу, що призвело до “прихватизації” і розкрадання загальнонародного багатства,

відкритість економіки – при низькій конкурентоспроможності вітчизняної продукції та відсутності стабільної національної грошової одиниці й ін. У результаті відсутності цільової функції трансформаційної політики ринкові реформи стали самоціллю здійснюваних перетворень.

Значного удару по сільському господарству було завдано саме лібералізацією цін, яка проводилася в умовах обмеженого втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання, її відмови від підтримки галузі і відкритості економіки країни. В умовах швидкої лібералізації цін відбулося зростання цін на ресурси, які використовуються сільським господарством, зазнали знецінення заощадження населення і доходи підприємств, а здійснювана в таких умовах жорстка грошово-кредитна політика призвела до кризи неплатежів, поширенні бартеру. Різке зростання цін на ресурси викликало інфляцію витрат, що негативно позначилося на фінансовому стані сільськогосподарських підприємств. Знецінення доходів сільгоспвиробників та зменшення в умовах інфляції реальних доходів населення призвели до скорочення сукупного попиту як з боку населення, так і з боку підприємств. Це, в свою чергу, спричинило падіння виробництва.

Відкриття внутрішнього ринку загострило проблему низької ефективності виробництва та низької конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Замість обмеження монопольних тенденцій в економіці та загострення конкуренції між національними виробниками та іноземними, відбулося насичення ринку імпортними товарами та падіння внутрішнього виробництва. Це потягло за собою важкі соціально-економічні наслідки (безробіття, зниження реальної заробітної плати, скорочення державних витрат на соціальні цілі, погіршення становища вітчизняних виробників у конкурентній боротьбі з іноземними фірмами тощо).

Варто зазначити, що ринкові перетворення, які пов'язані з лібералізацією економіки, були розпочаті ще в СРСР в 1987–1991 рр. Їх наслідком стало інфляційне зростання цін, що зумовлене спекуляціями на ринку ресурсів монополістами, використанням підприємствами прибутку і амортизаційних відрахувань на зростання заробітної плати працівників та ін. У зв'язку з цим, на думку деяких вчених, подальша лібералізація цін, яка розпочалася у 1992 році, розглядалася як спосіб боротьби з інфляцією. Однак вона не принесла очікуваних результатів, оскільки була проведена без демонополізації економіки і створення відповідних інституційних форм регулювання економіки, що притаманні ринковій системі. Замість встановлення конкурентних відносин між суб'єктами господарювання та рівноважних цін, мало місце посилення монополізму та встановлення монопольних цін під зростаючі витрати виробництва.

Таким чином, лібералізація цін повинна була поєднуватися з послідовною антимонопольною політикою держави, а відміна державного фінансування мала бути замінена залученням приватних інвестицій за рахунок відповідної грошово-кредитної політики. Крім того, передчасна фінансова стабілізація засвідчила, що фінансова і макроекономічна стабілізації мають або проводитися одночасно, або фінансова стабілізація має проводитись з деяким запізненням від макроекономічної стабілізації. Саме неврахування цього, призвело до високих процентних ставок, знецінення інвестиційних ресурсів та зменшення обігових коштів підприємств. У результаті

заходи щодо фінансової стабілізації не призвели до перерозподілу ресурсів на користь ефективно працюючих підприємств та не забезпечили технологічної модернізації виробництва. Натомість, низькорентабельні та збиткові підприємства за відсутності інституту банкрутства продовжували функціонувати далі, перейшовши на бартерну форму взаєморозрахунків.

Однобічною була позиція про виключно грошову причину інфляції, оскільки причинами зростання цін були також монопольне завищення цін на ресурси, що використовуються сільським господарством, інфляційні очікування населення в умовах невизначеності майбутнього і ін. Саме тому необхідно було задіяти комплекс заходів по зниженню інфляції до її оптимального рівня, і головна роль при цьому знову ж мала належати державному регулюванню.

Про такі наслідки лібералізації цін попереджали вчені групи “Андженда”. Вони вважали, що “в економіці з сильними диспропорціями, яка властива зараз країнам Центральної та Східної Європи, радикальна лібералізація цін буде мати для економічної реконструкції швидше руйнівні, ніж створювальні наслідки. Лібералізувати тут треба поступово, утримуючи рівень цін за допомогою державних регуляторів у межах, що стимулює пропозицію і не наносить не виправної шкоди попиту. Анархічна лібералізація лише дестабілізує виробництво і ринок... Роль держави в здійсненні реформ величезна. ... не лише ринкова конкуренція, а й функції держави вирішують проблеми макроекономічного регулювання” [2, с. 110].

Не можна оцінити позитивно і практику приватизації в Україні, яка не лише не сформувала ефективного власника, а й не забезпечила підвищення ефективності господарювання сільськогосподарських підприємств. Це відбулось великою мірою через самоусунення держави від управління діяльністю сільськогосподарських підприємств в нових умовах. У результаті підприємства тимчасово залишилися без власника: попередній власник (держава) відмовився від управління їхньою діяльністю, а формування нового власника ще тривало. Цим скористались керівники підприємств, які почали перекачувати фінансові ресурси підприємств у свої кишені та привласнювати державну власність, скуповуючи за безцінь сертифікати населення. У результаті клас підприємців, нових власників був сформований з колишніх керівників підприємств, які вирізнялися низьким рівнем готовності господарювати в ринкових умовах. Їхня поведінка, за відсутності чіткої правової бази формування приватної власності, відсутності умов та вимог щодо доцільності використання приватизованих об’єктів та не сформованості чітких механізмів правової відповідальності, була спрямована не на підвищення ефективності господарювання приватизованих об’єктів, а на особисте збагачення.

У результаті такого сценарію проведення приватизації не відбулося формування ефективного власника. Натомість відбувся перерозподіл національного багатства на користь невеликої частини людей. Тобто, якщо ринкові реформи передбачають спочатку первісне нагромадження капіталу з метою подальшої приватизації, то у нас сама приватизація разом з інфляцією стали способами первісного нагромадження капіталу.

Це свідчить про те, що приватизація в Україні повинна була проводитися поступово, в міру нагромадження первісного капіталу (а це процес тривалий) та з

урахуванням доцільності процесів приватизації до того чи іншого об'єкту (особливо щодо великих підприємств). Крім того, до проведення приватизації слід було здійснити реструктуризацію підприємств, яка мала б сприяти побудові раціональної структури економіки. І звичайно, що ці функції мала взяти на себе держава.

Не можна оцінити позитивно і формування нового інституціонального середовища в Україні. Самоусунення держави від формування та запровадження адекватних ринковим відносинам інститутів і інституцій призвело до зростання трансакційних витрат економічних суб'єктів та встановлення несприятливого для сільського господарства усталеного рівня відносин та поведінки між суб'єктами аграрного сектора та суб'єктами господарювання інших секторів економіки. Мова йде, в першу чергу, про недосконалість цінового механізму, який сформувався в результаті проведення лібералізації цін, коли для сільського господарства ціни залишилися регульованими державою, а всі інші галузі економіки перейшли до вільного ціноутворення. У результаті ціни на ресурси, що використовуються сільським господарством зростали швидшими темпами, ніж на сільськогосподарську продукцію. Це викликало диспаритет цін та призвело до несприймання суб'єктами інших сфер АПК (наприклад, харчовою і переробною промисловістю) можливості зростання цін на сільськогосподарську продукцію. А відсутність розвинутої ринкової збутової мережі призвело до появи інституту посередників.

Таким чином, хоча і необхідно врахувати на початку реформування вплив розриву зв'язків між Україною і країнами колишнього СРСР, які довгий час функціонували як єдина народногосподарська система, та успадкованого стану економіки, проте все ж таки подальше падіння виробництва і його тривалість зумовлена діями, а деколи і "бездіяльністю" держави, спричиненою ейфорією всесильності ринку та безальтернативним потуранням рекомендаціям іноземних радників через залежність від західного капіталу. Більше того, на думку І. Лукінова, "ринкова бездіяльність" держави була своєрідним сигналом для економічного саморозпаду нової демократичної держави, потуранням хаосу і паралічу активної утворювальної діяльності. Така політика не має нічого спільного з ефективними ринковими перетвореннями і призвела до стихійної ринкової економіки, дрібнотоварного приватного господарства на низькопродуктивній ручній праці [1, с. 554].

Це ще раз свідчить про те, що держава безпідставно відмовилася від цілеспрямованого регулювання ринкових відносин та від економічної підтримки найважливішої галузі економіки – сільського господарства. Адже сільське господарство в міру своєї специфіки є дотаційною галуззю. Таким чином, при здійсненні реформ мало місце не розуміння стратегічної цілі, що кінцевою метою аграрних трансформацій є не подолання монополії державної власності на землю та формування господарських структур ринкового типу, а досягнення на цій основі стійкого економічного зростання.

На нашу думку, основним прорахунком при проведенні трансформаційних перетворень була неналежна увага до інституційної складової реформи та неврахування інституціональних особливостей країни, її економіки. Було не враховано, що ринок обмежений у своїх можливостях забезпечувати загальну

рівновагу, він не є універсальним механізмом розподілу ресурсів і доходів у суспільстві. Сучасний ринок не функціонує згідно умов досконалої конкуренції. Більшість ринків є організованими і функціонують згідно з визначеними “правилами гри” (наприклад, біржі). Тому ефективність ринку визначається регуляторним механізмом, який формує держава. Саме вона є ініціатором, що формує і запроваджує через інституції умови та порядок господарської поведінки учасників ринку, які визначають спроможність ринку та, у кінцевому підсумку, міру втручання держави в ринкові процеси.

Таким чином, саме держава через інститути і інституції визначає “правила гри” економічних суб’єктів, встановлює обмеження і стимули їхньої діяльності, надаючи їм скоординованості. Результати функціонування ринку залежать від діючих у суспільстві інститутів. Адже він діє згідно з усталеними в суспільстві традиціями, звичаями, національним менталітетом економічних агентів. Тому ринок кожної країни має свої національні особливості. Звідси й різні моделі ринкової економіки – американська, французька, німецька, японська.

Досвід українських ринкових реформ показав, що у нас при реформуванні не відбулося врахування національних реалій (колективні форми господарювання, відсутність традицій ринкових відносин тощо). Мало місце просте копіювання ринкових інституцій і механізмів, які виявилися неадаптованими до наших умов, а тому були не сприйняті економічними агентами. Сформувалась недосконала інституціональна система аграрного сектору, яка вимагає докорінної перебудови. У першу чергу, це пов’язано з недосконалістю таких інститутів, як власність і ціна, які визначають мотиваційну поведінку економічних суб’єктів.

Було не враховано, що аграрний сектор більшою мірою, ніж інші сектори економіки, консервує в собі попередню структуру відносин між економічними суб’єктами. Адже поведінка економічних суб’єктів аграрного сектора значною мірою визначається традиціями, звичаями. Недарма саме селянство є носієм моралі і культури народу. Тому суб’єкти аграрного сектора довше адаптуються до змін інституціонального середовища. Зміна їх економічної поведінки відбувається еволюційно з розвитком суспільства. Саме тому попередні аграрні реформи в історії України були завершальним етапом реформування господарської системи країни.

Тобто трансформаційні можливості аграрного сектора значною мірою визначаються готовністю населення до реформ, наявністю необхідних умов та інфраструктури, психологією населення, нормами поведінки в суспільстві і т.д. Якщо ці умови виконуються, то реформи проходять швидше і з меншими соціально-економічними втратами.

Так, зокрема, в Польщі в дореформений період домінувала приватна власність селянських господарств на землю. У 1990 році приватний сектор Польщі складався з більше як 2 млн. селянських господарств, у володінні яких перебувало 76% сільськогосподарських угідь. На державний сектор припадало 18,6% сільськогосподарських угідь, а сільськогосподарські кооперативи, які, до речі, базувалися на приватній власності їх членів на землю, використовували менше 3,6% земельних угідь [3, с. 75]. Така ситуація обумовила більш вигідні стартові умови для реформування. Адже, як видно, колективне господарювання не було таким

масштабним, як в Україні, і активно розвивалися приватні селянські господарства, що вплинуло на формування відповідного економічного мислення, поведінки та готовності її економічних суб'єктів працювати в ринкових умовах. Це і дозволило значною мірою владі Польщі провести реформи за “шоковим” сценарієм. У Китаї ситуація була протилежною, тому вони обрали поміркований варіант проведення ринкових реформ, трансформуючи колективні господарства у сімейні.

Таким чином, можемо говорити, про наявність в аграрного сектору трансформаційного потенціалу, який визначається формальними та неформальними інститутами. Під трансформаційним потенціалом аграрного сектора економіки ми розуміємо трансформаційні можливості аграрного сектора, які впливають на терміни проведення ринкових перетворень і на здатність його суб'єктів господарювання ефективно працювати в таких умовах.

Виходячи з вищесказаного, всі причини аграрної кризи можна поділити на три групи: 1) об'єктивні, що зумовлені успадкованим станом економіки; 2) суб'єктивно-об'єктивні причини, що викликані ринковою трансформацією економіки; 3) суб'єктивні, що спричинені прорахунками та помилками при реформуванні адміністративно-командної системи (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація причин кризового стану аграрного сектора України

Ці причини викликані такими чинниками:

I) економічні чинники (успадкована деформована структура економіки, монополізація I і III сфер АПК, форсована лібералізація цін, поглиблення цінового диспаритету, інфляція, падіння ділової активності суб'єктів господарювання, лібералізація торгівлі та перехід до світових цін, втрата ринків, тінізація економіки,

жорстка грошово-кредитна політика, накладання перехідної кризи на кризу циклічну);

II) політичні чинники (нестабільність політичної ситуації, відсутність прагматичного уряду, протистояння між політичними силами при виборі моделі розвитку, беззаперечне дотримання вимог Заходу при здійсненні реформ через залежність від їх кредитів, хаотичність державної економічної політики);

III) соціальні чинники (недооцінка людського капіталу, соціальне розшарування суспільства, поглиблення соціальних проблем на селі);

IV) організаційні чинники (переважання адміністративних методів при здійсненні аграрних трансформацій, невідповідність кадрів, слабкість мотивації, недостатня поінформованість населення про зміст ринкової трансформації економічної системи);

V) інституційні чинники (невизначеність стратегії і тактики економічних перетворень, відсутність ринкової інфраструктури, недосконалість нормативно-правової бази, відмова держави від виконання нею регулюючих функцій, ігнорування специфічності умов розвитку, формування ринкової економіки в умовах сформованого індустріального суспільства).

Висновки. І все ж, незважаючи на всі нинішні негаразди вітчизняного сільського господарства, повернення до попередньої адміністративної, одержавленої системи господарювання поки не відбудеться. Модель “шокової терапії” при проведенні реформ забезпечила неможливість повернення в найближчому майбутньому до старої економічної системи. Тому потрібно налаштуватися на пошук ефективних механізмів та економічних важелів регулювання ринкових відносин. Подальші аграрні трансформації повинні здійснюватися при посиленні уваги держави до проблем сільського господарства та потреб селян.

Використані джерела:

1. Лукинов И. И. Эволюция экономических систем: моногр. / И. И. Лукинов – М.: ЗАО “Издательство “Экономика”, 2002. – 567 с.
2. Лукинов И. И. Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя) / И. И. Лукинов. – К.: Інститут економіки НАН України, 1997. – 456 с.
3. Онищенко О. Сільське господарство в країнах з перехідною економікою: структурна реформа / О. Онищенко, Н. Спунер, Т. Осташко // Економіка України. – 1996. – № 3. – С. 74-82.
4. Пахомов Ю. Реформи в Україні та Східній Європі: порівняльний аналіз / Ю. Пахомов // Розбудова держави. – 1998. – № 3/4. – С. 26-31.
5. Трансформація моделі економіки України (ідеологія, протиріччя, перспективи). Інститут економічного прогнозування; за редакцією академіка НАН України В. М. Гейця. – К.: Логос, 1999. – 500 с.

Шульга О. А. Институциональные основы рыночной трансформации аграрного сектора Украины.

Проанализирован ход и результаты рыночных преобразований в аграрном секторе экономики Украины. Обобщенно и систематизировано причины аграрного кризиса. Сделан вывод, что основным просчетом при проведении рыночных трансформаций в аграрном секторе была недооценка его трансформационного потенциала.

Ключевые слова: аграрный сектор, рыночные реформы, институции.

Shulga O. The institutional foundations of market transformation of the agrarian sector of Ukraine.

It was analysed the progress and results of market reforms in the agrarian sector of Ukraine. Generalized and systematized causes of the agrarian crisis. It is concluded that the major blunder during market transformations in the agrarian sector has underestimated its transformational potential.

Key word: agriculture, market reform institutions.

*Кирилюк І. М.
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті досліджуються проблеми фінансового забезпечення аграрного сектора України та пропонуються основні напрями його вдосконалення з метою підвищення ефективного розвитку сільського господарства.

Ключові слова: фінансування, інвестиції, кредитування, іпотека.

Досягнення високих показників соціально-економічного розвитку аграрного сектора неможливе без належного фінансування. В умовах сьогодення більша частина агрогосподарств не мають можливості самофінансуватися, вони не можуть забезпечити власними засобами організацію конкурентоспроможного виробництва. Залучення фінансових ресурсів у аграрний сектор економіки можливе при впровадженні виваженої інвестиційної політики шляхом створення стабільного сприятливого інвестиційного клімату як для вітчизняних, так і для іноземних інвесторів за допомогою запровадження економічних механізмів господарювання в галузі.

Дослідженням питань, пов'язаних із проблемами фінансування аграрного сектора України присвячено чимало наукових досліджень. Їх результати широко висвітлені у працях провідних українських вчених: О. Є. Гудзя, М. Я. Дем'яненка, П. Т. Саблука, П. А. Стецюка та ін. Нині обґрунтовано чимало дієвих і корисних рекомендацій щодо вдосконалення фінансування агросектора але разом з тим вирішення цих проблем потребує розв'язання багатьох досить складних завдань, пов'язаних із змінами в законодавстві, формуванням відповідних інституційних механізмів тощо. З огляду на це, питання фінансового забезпечення аграрного сектора України є актуальними та своєчасними.

Метою статті є дослідження проблем фінансового забезпечення аграрного сектору України та визначення основних напрямів його вдосконалення.

В усьому світі інвестиції є головним двигуном економічного прогресу і зростання, як на середньострокову, так і на довгострокову перспективу. Тому основним напрямком забезпечення економічного зростання в аграрному секторі є прискорення саме інвестиційних та інноваційних процесів.

Розподіл інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності зобразимо на рис. 1 [2, с. 18].